

รายงานการประชุม

คณะกรรมการยกร่างด้านการพลิกโฉมโครงสร้างเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๙

วันจันทร์ที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

ห้องประชุม ๕๒๑ อาคาร ๕ ชั้น ๒ สศช.

กรรมการผู้เข้าประชุม

๑. นายสมประวิณ มันประเสริฐ	ประธานกรรมการ
๒. นายปรเมธี วิมลศิริ	กรรมการ
๓. นายปิติ ดิษยทัต	กรรมการ
๔. นางสาวฐิติมา ชูเชิด	กรรมการ
๕. นายแบงค์ งามอรุณโชติ	กรรมการ
๖. นายวิษณุยุทธ บุญชิต	กรรมการและเลขานุการ
รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
๗. นางสาวอานันท์ชนก สกนธวัฒน์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค	
๘. นายอริพงศ์ หิรัญเรืองโชค	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และประสานการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน	

กรรมการผู้เข้าประชุมออนไลน์

๙. นายสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์	กรรมการ
๑๐. นายนริศ สถาผลเดชา	กรรมการ

กรรมการผู้ลาประชุม

- ไม่มี -

วาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

๑.๑ สารสำคัญ

๑.๑.๑ นายสมประวิณ มันประเสริฐ ประธานกรรมการ ได้กล่าวขอบคุณคณะกรรมการ และแจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงประสบการณ์จากการเดินทางไปศึกษาดูงานและหารือกับภาคเอกชน ในสหรัฐอเมริกา โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

ประเด็นแรก ได้มีโอกาสเยี่ยมชมบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำบริเวณชายฝั่งตะวันตก ของสหรัฐอเมริกาซึ่งครอบคลุมตั้งแต่บริษัทที่พัฒนาแอปพลิเคชันไปจนถึงผู้พัฒนาเทคโนโลยีต้นน้ำ และโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน รวมถึงการหารือกับบริษัทสำคัญ เช่น OpenAI, Anthropic, Google, AWS, Microsoft และ NVIDIA การศึกษาดังกล่าวทำให้เห็นชัดว่า AI กำลังเป็นประเด็นที่มีนัยสำคัญอย่างยิ่ง ต่อเศรษฐกิจโลกและสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าวก้าวหน้ามาก ซึ่งปัจจุบันการใช้ AI ไม่ได้จำกัดอยู่ เพียงการช่วยสรุปข้อมูล การจัดเตรียมสไลด์ หรือการสนับสนุนงานเอกสารทั่วไปเท่านั้น แต่ภาคธุรกิจ โดยเฉพาะบริษัทด้านการเงินและบริษัทเทคโนโลยีขนาดใหญ่เริ่มใช้ AI Agent ทดแทนกระบวนการทำงาน

ที่เดิมต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก โดยเมื่อมีการเสนอขอเพิ่มหน่วยงานหรือเพิ่มกำลังคน ผู้บริหารระดับสูง เช่น ประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินจะตั้งคำถามเป็นลำดับแรกว่างานดังกล่าวสามารถให้ AI Agent ดำเนินการแทนได้หรือไม่ หลายกรณีพบว่าสามารถทดแทนได้จริง

นอกจากนี้ บริษัทเทคโนโลยีรายใหญ่บางแห่งได้พัฒนา AI Agent เฉพาะด้านขึ้นมาใช้แทนบุคลากรในงานที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น งานนักลงทุนสัมพันธ์ ซึ่งสามารถจัดเตรียมเอกสารตอบคำถามนักลงทุนและประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนว่า AI ไม่ใช่เพียงเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพ แต่กำลังเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานและตลาดแรงงานอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๔ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ต่อแรงงานและโครงสร้างการผลิตมากขึ้นทั้งมิติการป้องกันความเสี่ยงจากการถูกแทนที่ของแรงงานและมิติการใช้ประโยชน์เชิงรุกจากเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลิตภาพของประเทศโดยเฉพาะการปรับกระบวนการทำงาน การยกระดับอุตสาหกรรม และการสร้างความสามารถในการแข่งขันภายใต้บริบทเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ประเด็นที่สี่ การนำเสนอข้อมูลแก่กองทุนและบริษัทบริหารสินทรัพย์ขนาดใหญ่ในต่างประเทศซึ่งมีสินทรัพย์ภายใต้การบริหารในระดับหลายล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักลงทุนในสหรัฐเริ่มมีทัศนคติเชิงบวกต่อประเทศไทยมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดและเป็นครั้งแรกในรอบ ๑๐ ปีที่นักลงทุนระดับดังกล่าวเปิดรับการหารืออย่างจริงจังกับผู้แทนจากประเทศไทย ปัจจัยที่ทำให้นักลงทุนกลับมาให้ความสนใจประเทศไทย ได้แก่ การเห็นสัญญาณของเสถียรภาพทางการเมืองที่ดีขึ้นและการคาดหวังว่าจะมีนโยบายเศรษฐกิจที่มีทิศทางชัดเจนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม นักลงทุนยังตั้งคำถามสำคัญว่าประเทศไทยจะสร้าง Growth Story ของไทยอย่างไร โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศมาเลเซียและเวียดนามที่สามารถสื่อสารเป้าหมาย กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าประเทศไทยมีการขับเคลื่อนหลายประเด็น เช่น การปรับปรุงความสะดวกในการประกอบธุรกิจ และความร่วมมือกับ OECD แต่ในมุมมองของนักลงทุนยังไม่เพียงพอ หากไม่สามารถเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวมว่าประเทศไทยจะสร้างการเติบโตจากอะไรและจะดำเนินการอย่างไรให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว นักลงทุนบางส่วนมองประเทศไทยในฐานะตลาดที่ปลอดภัยหรือเป็นแหล่งกระจายความเสี่ยง เมื่อประเทศอื่นมีข้อจำกัดแต่ยังไม่เห็นเรื่องเล่าการเติบโตที่มีพลังมากพอ ดังนั้น ประธานจึงเสนอให้คณะกรรมการยกร่างฯ และฝ่ายเลขานุการควรร่วมกันพัฒนา Growth Story ของประเทศไทยให้ชัดเจนขึ้น โดยใช้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๔ เป็นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางเพื่อให้สามารถส่งต่อเป็นกรอบเชิงนโยบายที่รัฐบาลนำไปใช้ต่อได้อย่างมีเอกภาพและน่าเชื่อถือ

วาระที่ ๒ รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการยกร่างด้านการพลิกโฉมโครงสร้างเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙

วาระที่ ๒.๑ รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการยกร่างด้านการพลิกโฉมโครงสร้างเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙

ฝ่ายเลขานุการได้จัดทำรายงานการประชุมคณะกรรมการยกร่างทางเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙ ซึ่งประชุมเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๙ รวมจำนวน ๑๒ หน้า และได้แจ้งเวียนให้คณะกรรมการพิจารณาแล้ว โดยไม่มีประเด็นแก้ไข

วาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

- ไม่มี -

วาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

วาระที่ ๔.๑ แนวทางการยกระดับภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

๔.๑.๑ สารสำคัญ

๑) ความเป็นมาและเส้นทางการจัดทำข้อเสนอ

ฝ่ายเลขานุการนำเสนอแนวทางการยกระดับภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย ซึ่งเป็นประเด็นสืบเนื่องจากการประชุมฯ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๙ โดยที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบกรอบแนวคิดเบื้องต้นและมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการนำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของกรรมการไปปรับปรุงให้มีความชัดเจน กระชับ และมุ่งเน้นประเด็นที่สามารถขับเคลื่อนได้จริง

การจัดทำแนวทางการยกระดับภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย เริ่มขึ้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๘ โดยกองยุทธศาสตร์และประสานการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จ้างบริษัท โรแลนด์ เบอร์เกอร์ (Roland Berger) จำกัด ดำเนินการศึกษาเรื่องการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการภายใต้ภูมิทัศน์โลกใหม่ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงวิจัย (Research Backup) สำหรับการจัดทำแผนด้านการยกระดับภาคการผลิตและบริการ

รายงานการศึกษาดังกล่าวได้วิเคราะห์จุดติดขัดหรือ Pain Points ทั้งในระดับเศรษฐกิจภาพรวมและรายสาขา รวมทั้งมีคณะกรรมการกำกับการศึกษาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อทิศทางการยุทธศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายระยะยาวของประเทศ โดยมีประธานกรรมการและนายแบงค์ งามอรุณโชติ กรรมการได้ร่วมทำหน้าที่เป็นกรรมการกำกับการศึกษาด้วย

ขณะเดียวกัน กระบวนการจัดทำข้อเสนอได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรอบด้านทั้งในรูปแบบการประชุมกลุ่มย่อย การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องรายสาขา โดยรายงานฉบับสมบูรณ์ได้จัดทำแล้วเสร็จในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๙ และได้ส่งให้คณะกรรมการรับทราบผ่านช่องทางสื่อสารของคณะทำงาน รวมทั้งได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะแล้ว

๒) การดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการจากการประชุมฯ ครั้งที่ ๒/ ๒๕๖๙ ฝ่ายเลขานุการได้ดำเนินการปรับปรุงข้อเสนอตามความเห็นของคณะกรรมการ ดังนี้

๒.๑) การทบทวนหลักเกณฑ์การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายให้สะท้อนการเติบโตเชิงคุณภาพมากขึ้น โดยเพิ่มมิติของมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นในประเทศ การจ้างงาน การเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่า และการยกระดับผลิตภาพในระยะยาว รวมทั้งจัดทำคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดอันดับความสำคัญของอุตสาหกรรมเป้าหมาย และกำหนดผลลัพธ์หลักรายอุตสาหกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนากลยุทธ์

๒.๒) การปรับกลยุทธ์แก้ไขจุดติดขัดและคอขวดของแต่ละอุตสาหกรรม โดยปรับเมทริกซ์การวิเคราะห์เพื่อค้นหาจุดติดขัดได้ชัดเจนขึ้น เพิ่มมิติของสัญชาติทุน แยกทุนไทยและ

ทุนต่างประเทศ และจำแนกทุนไทยออกเป็นผู้ประกอบการรายเล็ก รายใหญ่ และผู้ประกอบการรายใหม่ พร้อมทั้งระบุเจตนารมณ์ จุดมุ่งหมาย ปัญหาที่ต้องการแก้ไข แนวทางดำเนินการ และผลลัพธ์สำคัญในแต่ละสาขา

๒.๓) การวิเคราะห์ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างด้านอุปทาน เน้นปัญหาที่เป็นข้อจำกัดต่อการยกระดับผลิตภาพ เช่น แรงงาน เทคโนโลยี กฎระเบียบ การแข่งขัน การเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่า และโครงสร้างพื้นฐาน โดยนำข้อมูลการวิเคราะห์อุตสาหกรรมจากโครงการศึกษาการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการของประเทศไทยภายใต้ภูมิทัศน์โลกใหม่ประกอบการจัดทำข้อเสนอ

๒.๔) การกำหนดกลไกขับเคลื่อนที่สร้างผลลัพธ์จริง ต้องมีหน่วยงานเจ้าภาพและกลไกขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

๒.๕) การปรับบทบาทภาครัฐ ให้เปลี่ยนจากผู้ควบคุมกำกับไปสู่บทบาทผู้อำนวยความสะดวก ผู้ออกแบบนโยบาย และผู้เข้าไปแก้ไขข้อบกพร่องของตลาด

๒.๖) การยกระดับภาคเกษตร ให้เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพมากกว่าการลดสัดส่วนภาคเกษตรมาพิจารณา โดยวิเคราะห์การเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จากการผลิตขั้นต้น ไปสู่เกษตรแปรรูปและอุตสาหกรรมอาหาร

๒.๗) การคำนึงถึงบริบทโลกและความเสี่ยง ตั้งสมมติฐานการวิเคราะห์บนฉากทัศน์โลกที่มีการแบ่งขั้วมากขึ้น ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ตลอดจนการย้ายฐานห่วงโซ่อุปทาน

๒.๘) การสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินเพื่อรองรับนวัตกรรม นำประเด็นดังกล่าวไปบรรจุในข้อเสนอทั้งระดับภาพรวมและรายสาขา โดยเฉพาะกองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ BOI ในลักษณะ Matching Fund กองทุน Innovation One และมาตรการด้านภาษีและแรงจูงใจอื่นที่ช่วยสนับสนุนการลงทุนด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

นอกจากนี้ ฝ่ายเลขานุการได้นำข้อเสนอแนะจากการหารือกับ ดร. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๙ มาปรับใช้ในการจัดทำแนวทางการยกระดับภาคการผลิตและบริการเป้าหมายเพื่อให้ข้อเสนอมีความชัดเจนทั้งระดับภาพรวมและรายสาขา ดังนี้ (๑) การจัดทำแผนควรมีสสมมติฐานและแนวคิดหลักที่ชัดเจนก่อนเริ่มเขียนแผน โดยควรทำความเข้าใจปัญหาในแต่ละห่วงโซ่การผลิตหรือแต่ละสาขาอย่างแท้จริง รวมทั้งต้องมีแนวทางแก้ปัญหาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ หากไม่เข้าใจปัญหาอย่างชัดเจนหรือยังไม่มีแนวคิดเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม การเขียนแผนย่อมไม่สามารถตอบโจทย์ได้อย่างแท้จริง (๒) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๔ จำเป็นต้องกำหนด Strategic Position ของประเทศให้ชัดเจนว่าประเทศไทยต้องการก้าวไปสู่จุดใด ต้องการพลิกโฉมเศรษฐกิจไทยอย่างไร และจะสร้างความแตกต่างจากอดีตอย่างไร การจัดทำแผนจึงไม่ควรเป็นเพียงการรวบรวมมาตรการทั่วไป แต่ควรเป็น แพลตฟอร์มเชิงยุทธศาสตร์ที่สื่อสารทิศทางของประเทศได้ชัดเจน และหน่วยงานปฏิบัติสามารถนำไปขยายเป็นแผนงานรายละเอียดต่อได้ (๓) รูปแบบการเขียน ให้ใช้ถ้อยคำที่สั้น กระชับ ตรงประเด็น และมีพลังทางนโยบายมากขึ้น โดยควรเลือกประเด็นสำคัญที่สุดในแต่ละสาขาประมาณ ๓-๔ เรื่อง ไม่จำเป็นต้องเขียนครอบคลุมทุกประเด็นอย่างเท่าเทียมกัน เพราะจะทำให้สาระหลักสูญเสีย ความคมชัด (๔) ถ้าแสดงจุดยืนต่อประเด็นที่มีความอ่อนไหวเชิงนโยบายหรือมีความเห็นต่างในสังคม เช่น ประเด็น GMO และ Gene Editing ในภาคเกษตร แนวทางลดการอุดหนุนภาคการเกษตรรายปีที่ไม่ก่อให้เกิดการปรับโครงสร้างในระยะยาว ประเด็นความยืดหยุ่นของระบบเศรษฐกิจภายใต้

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และประเด็นการเปิดเสรีภาคบริการในสาขาที่มีการแข่งขันไม่เพียงพอ และ (๕) การใช้เมทริกซ์ ๖ x ๔ (Transformation Matrix) ในการวิเคราะห์ให้เชื่อมมิติของผู้ประกอบการไทย และทุนต่างประเทศเข้ากับปัจจัยการผลิต ได้แก่ แรงงาน ทุน และผลิตภาพรวม โดยกรอบดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการค้นหาจุดติดขัด แต่ควรใช้เพื่อสกัดประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ ไม่ใช่เพื่อเขียนมาตรการลงทุกช่องของตาราง ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการได้ใช้กรอบแนวคิดที่นายเบ๊จันด์ งามอรุณโชติ กรรมการได้เสนอโดยกำหนดรายละเอียดรายสาขาในรูปแบบ Intent – Why – What – How – Key Result เพื่อแสดงให้เห็นชัดเจนว่าแต่ละสาขามีเจตนารมณ์อย่างไร ปัญหาที่ต้องการแก้ไขคืออะไร จะดำเนินการอะไร ใช้วิธีใด และคาดหวังผลลัพธ์สำคัญอะไร

๓) การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย

ฝ่ายเลขานุการนำเสนอจากทัศน์ระยะ ๕-๑๐ ปีข้างหน้าว่าโลกมีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะการแบ่งขั้วที่รุนแรงขึ้น ทั้งมิติภูมิรัฐศาสตร์ ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ และการจัดกลุ่มพันธมิตรทางการค้าและเทคโนโลยี ประเทศต่าง ๆ จะให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น และแสวงหาคู่ค้าที่เชื่อถือได้หรือ Trusted Partners ในการดำเนินธุรกิจและสร้างห่วงโซ่อุปทานใหม่ ภายใต้บริบทดังกล่าว ฝ่ายเลขานุการได้พัฒนากรอบการประเมินอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยพิจารณา ๓ มิติ ได้แก่ แนวโน้มการเติบโตของอุปสงค์โลกในอนาคต ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และสัดส่วนการจ้างงานในแต่ละสาขา ก่อนนำข้อมูลจาก ๑๗ สาขามาจัดวางในรูปแบบแผนภาพเชิงเปรียบเทียบ

ผลการวิเคราะห์พบว่า มี ๗ สาขาสำคัญที่ควรได้รับการจัดลำดับความสำคัญ ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมที่ควรเร่งยกระดับจากฐานศักยภาพเดิม ๔ สาขาและกลุ่มอุตสาหกรรมอนาคตที่ควรเร่งพัฒนา ๓ สาขา กลุ่มแรกประกอบด้วยสาขาที่ประเทศไทยมีฐานศักยภาพอยู่แล้วและสามารถต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าได้ เช่น การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมอาหาร และสาขาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ส่วนกลุ่มที่สองประกอบด้วยยานยนต์แห่งอนาคต เทคโนโลยีขั้นสูง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งอาจต้องใช้เวลา ๕-๑๐ ปีในการพัฒนาให้เห็นผลอย่างชัดเจน

๔) กรอบแนวทางการยกระดับภาคการผลิตและบริการในภาพรวม

ฝ่ายเลขานุการเสนอกรอบแนวคิดภาพรวมโดยพิจารณาปัจจัยการผลิตสำคัญ ๓ ด้าน ได้แก่ แรงงาน ทุน และผลิตภาพรวม หรือ TFP โดยด้านแรงงานมุ่งเน้นผลิตภาพแรงงานและการมีงานที่ดี ด้านทุนมุ่งเน้นนวัตกรรมและการจัดสรรทุน ส่วนด้าน TFP ครอบคลุมการเพิ่มการแข่งขัน การลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ การเชื่อมโยงกับตลาดโลก และการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ดิจิทัล ข้อมูล และโครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพ รวมทั้งได้เพิ่มสัญชาติทุนเข้ามาในกรอบวิเคราะห์ โดยจำแนกเป็นทุนไทยและทุนต่างประเทศ สำหรับทุนไทยได้แยกเป็นผู้ประกอบการรายเล็ก รายใหญ่ และผู้ประกอบการรายใหม่ เช่น Startup และ Deep Tech ส่วนทุนต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับบริษัทชั้นนำระดับโลกที่อาจทำหน้าที่เป็น Anchor Firm ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี ยกระดับทักษะแรงงาน เชื่อมโยงผู้ประกอบการไทย และเพิ่มการใช้ Local Content

การวิเคราะห์แนวทางการยกระดับการผลิตและบริการในภาพรวมด้านการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรทักษะที่ตอบโจทย์ความต้องการภาคเอกชน การมีกลไกรับรองมาตรฐานทักษะจากทั้งภาครัฐและเอกชน การเชื่อมโยงการอบรมกับผลลัพธ์การจ้างงานและค่าตอบแทนแบบ Pay by Skill การเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายใหม่เข้าถึงแรงงานทักษะสูงในสถาบันวิจัย

และศูนย์ความเป็นเลิศของประเทศ รวมทั้งการสร้างร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนไทย และบริษัทต่างประเทศ ในการพัฒนาทักษะแรงงานร่วมกัน

ด้านการเพิ่มนวัตกรรมและการจัดสรรทุน ประกอบด้วย การยกระดับความรู้ทางการเงินของผู้ประกอบการรายเล็ก การปรับปรุงเงื่อนไขการเข้าถึงแหล่งทุนให้เหมาะสมกับขนาดธุรกิจ การค้าประกันสินเชื่อ การวินิจฉัยสถานประกอบการโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยปรับปรุงเทคโนโลยีและกระบวนการผลิต การส่งเสริมเงินร่วมลงทุนและกองทุนสนับสนุนนวัตกรรม ตลอดจนการดำเนินการเชิงลึกเพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการไทยกับทิศทางการลงทุนของบริษัทต่างประเทศที่ดำเนินกิจการในไทยอยู่แล้ว

ด้านการแข่งขันและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ประกอบด้วย การเปิดเสรีภาคบริการในสาขาที่มีการแข่งขันไม่เพียงพอ การใช้แรงผลักดันจากการเจรจาความตกลงการค้าและการเข้าร่วม OECD เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูป การทบทวนสาขาธุรกิจที่เปิดให้ต่างชาติเข้ามาดำเนินการ การรวบรวมและเปิดเผยข้อมูลโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมตลาด การบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าอย่างจริงจัง การปรับปรุงกฎระเบียบแบบ Regulatory Guillotine และการยกระดับการให้บริการภาครัฐต่อภาคธุรกิจ

ด้านการเชื่อมโยงตลาดโลก ประกอบด้วย การส่งเสริมผู้ประกอบการท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยให้เข้าถึงตลาดต่างประเทศมากขึ้นผ่านกลไก Market Linker หรือผู้เชื่อมโยงตลาด ซึ่งทำหน้าที่ให้ข้อมูลด้านกฎเกณฑ์ มาตรฐาน และช่องทางการเข้าสู่ตลาดสำคัญ เช่น ประเทศจีน อินโดนีเซีย และสหรัฐอเมริกา พร้อมทั้งการเพิ่มความเข้มแข็งของกลไกตรวจสอบการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เพื่อลดปัญหาการถือหุ้นแทนและสร้างความมั่นคงให้กับระบบเศรษฐกิจไทย

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพ รวมถึงระบบตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อช่วยลดต้นทุนผู้ประกอบการเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้บริโภค และสร้างความสามารถในการแข่งขันด้านมาตรฐานของสินค้าไทย

๕) แนวทางการยกระดับภาคการผลิตและบริการรายสาขา

๕.๑) ภาคเกษตรกรรม

เน้นการทำให้เกษตรกรไทยมีผลิตภาพสูง แข่งขันได้ และยั่งยืน เนื่องจากภาคเกษตรยังเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้างทั้งผลิตภาพต่ำเมื่อเทียบกับมาตรฐานโลก และนโยบายสนับสนุนที่ยังเน้นการแก้ปัญหาระยะสั้นมากกว่าการลงทุนเพื่อปรับโครงสร้างระยะยาว

แนวทางดำเนินการ ๑) มุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและดิจิทัล เช่น ระบบน้ำ ชลประทาน Zoning by Agreement ฐานข้อมูล Big Data ภาคเกษตร GIS และข้อมูลดาวเทียม ๒) ยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงได้จริง เช่น เกษตรแม่นยำ Gene Editing การทำนาเปียกสลับแห้ง และการบริหารจัดการฟาร์ม และ ๓) เสริมความสามารถในการแข่งขันตลอดห่วงโซ่อุปทาน ผ่านการรวมกลุ่มเกษตรกร การลดต้นทุน การเพิ่มอำนาจต่อรอง การค้าออนไลน์ และการยกระดับมาตรฐานสินค้า

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น เกษตรกรมีอาชีพมั่นคง คุณภาพชีวิตดีขึ้น และสินค้าเกษตรไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูงขึ้น

๕.๒) เกษตรแปรรูปและอุตสาหกรรมอาหาร

เพิ่มมูลค่าด้วยนวัตกรรมอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเนื่องจากประเทศไทยมีวัตถุดิบเกษตรจำนวนมาก เช่น ยางพารา มันสำปะหลัง สมุนไพร พืชพลังงาน และวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง แต่ยังคงส่งออกในรูปวัตถุดิบเป็นหลัก และยังคงขาดการลงทุนด้านนวัตกรรมทรัพย์สินทางปัญญา และการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมปลายน้ำ

แนวทางดำเนินการ ๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านมาตรฐานและการตรวจรับรอง แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการส่งออก ห้องปฏิบัติการ ระบบตรวจสอบย้อนกลับ การรองรับข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ เช่น EUDR ๒) พัฒนานวัตกรรมและทุนมนุษย์ร่วมกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา และ ๓) ส่งเสริมคลัสเตอร์เกษตรแปรรูปตามฐานวัตถุดิบเชิงพื้นที่

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง สินค้าเกษตรแปรรูปมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น และมีศักยภาพแข่งขันในตลาดได้ดีขึ้น

สำหรับอุตสาหกรรมอาหาร ยกระดับประเทศไทยสู่การเป็นผู้นำด้านการผลิตอาหารมูลค่าสูง โดยแก้ไขปัญหาคอขวดสำคัญ ได้แก่ วัตถุดิบภาคเกษตรยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการจำนวนมากยังอยู่ในฐานะ OEM และยังไม่สามารถพัฒนาแบรนด์หรือส่งออกได้เอง การขาด Business Intelligence และข้อมูลตลาดปลายทาง รวมทั้งมาตรการภาครัฐที่กระจัดกระจายและขาดความต่อเนื่อง

แนวทางดำเนินการ ๑) มุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วม เช่น ห้องปฏิบัติการ ห้องทดสอบ Pilot Plant ระบบตรวจสอบย้อนกลับ ๒) ผลักดันการยอมรับมาตรฐานและการตรวจสอบคุณภาพระหว่างประเทศ ๓) จัดตั้งศูนย์ข้อมูลและที่ปรึกษาการตลาดเชิงลึกสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย และ ๔) สนับสนุนกลไกบ่มเพาะธุรกิจที่เชื่อมโยงสถานประกอบการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ประกอบการในพื้นที่

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง วัตถุดิบอาหารสอดคล้องกับตลาดมากขึ้น สินค้าไทยผ่านข้อกำหนดด้านความปลอดภัย และ SMEs สามารถเข้าสู่ตลาดมูลค่าสูงและพัฒนาสินค้าที่แตกต่างได้มากขึ้น

๕.๓) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ยกระดับจากการท่องเที่ยวเชิงปริมาณไปสู่การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและมูลค่าสูงบนฐานของมาตรฐาน ความเชื่อมั่น และความยั่งยืน เนื่องจากการท่องเที่ยวไทยยังพึ่งพาด้านนักท่องเที่ยวบางประเทศในระดับสูง มีข้อกังวลด้านความปลอดภัย เฝ้าระวังการแข่งขันจากประเทศคู่แข่ง ต้นทุนดำเนินงานสูงขึ้น และได้รับผลกระทบจากมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดมากขึ้น

แนวทางดำเนินการ ๑) มุ่งเปลี่ยนการแข่งขันจากราคาไปสู่คุณภาพ มาตรฐาน และประสบการณ์มูลค่าสูง ๒) เสริมขีดความสามารถของผู้ประกอบการและแรงงานตลอดห่วงโซ่ และ ๓) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลและดิจิทัล ยกระดับระบบมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัย และดึงดูดการลงทุนคุณภาพสูง

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง ผู้ประกอบการมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น การท่องเที่ยวไทยแข่งขันด้วยคุณภาพมากกว่าราคา และรายได้ได้รับการกระจายสู่เมืองรองและพื้นที่ใหม่มากขึ้น

๕.๔) อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง

ยกระดับประเทศไทยจากฐานการผลิตต้นทุนแข่งขันได้และการรับจ้างผลิตแบบ OEM ไปสู่ฐานการผลิตและนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าจากองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการบูรณาการระบบ โดยปัญหาสำคัญคือการขาดแคลนแรงงานทักษะสูง ผู้ผลิตส่วนใหญ่ยังอยู่ในกิจกรรมประกอบสินค้ามูลค่าต่ำและระบบส่งเสริมยังขาดเจ้าภาพที่ชัดเจน

แนวทางดำเนินการ ๑) พัฒนากำลังคนเทคโนโลยีขั้นสูงอย่างต่อเนื่อง การเชื่อมโยงมหาวิทยาลัย สถาบันฝึกอบรม และสถานประกอบการ ๒) ปรับสิทธิประโยชน์ให้ยืดหยุ่นตามความต้องการเฉพาะสาขา ๓) ให้ภาครัฐเป็น First Buyer สำหรับนวัตกรรมไทย ๔) จัดพื้นที่ทดลองใช้จริงหรือ Sandbox และ ๕) มีกลไกส่งเสริมกำกับแบบครบวงจร

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง บัณฑิต STEM เข้าสู่อุตสาหกรรมขั้นสูงมากขึ้น มูลค่าเพิ่มในประเทศสูงขึ้น และประเทศไทยสามารถสร้างมูลค่าได้มากขึ้นตั้งแต่การออกแบบ ผลิต ทดสอบ และบูรณาการระบบ

๕.๕) อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอนาคต

การพลิกโฉมอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยไปสู่ศูนย์กลางการสร้างสรรค์และพัฒนาเทคโนโลยียานยนต์อนาคตเพื่อรักษาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันระยะยาว ปัญหาสำคัญคือความลึกของห่วงโซ่อุปทาน EV ยังจำกัด การใช้ Local Supply และ Local Content ยังต่ำ การเปลี่ยนผ่านจากเครื่องยนต์สันดาปไปสู่ EV และการเตรียมพร้อมต่อ Software-Defined Vehicle ซึ่งมีบทบาทมากขึ้น รวมทั้งความจำเป็นในการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมยานยนต์กับอิเล็กทรอนิกส์ ซอฟต์แวร์ เซนเซอร์ มิเตอร์แวร์ ระบบทดสอบ และมาตรฐาน

แนวทางดำเนินการ ๑) มุ่งเพิ่มมูลค่าในประเทศผ่าน Local Content และปรับสิทธิประโยชน์ให้สนับสนุนกิจกรรมที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่งเสริม Joint Venture ๒) สนับสนุนเงินทุนพัฒนาเทคโนโลยีต้นน้ำและยานยนต์เฉพาะทาง พัฒนาอิเล็กทรอนิกส์กำลัง ซอฟต์แวร์ และ Middleware และ ๓) ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานการทดสอบและมาตรฐาน โดยมีสถาบันยานยนต์เป็นกลไกสำคัญ

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง Local Content สูงขึ้น ผู้ผลิตรถยนต์สันดาปสามารถปรับเข้าสู่ EV และ Software Driven Vehicle (SDV) ได้มากขึ้น และระบบนิเวศ EV/SDV ของไทยมีความครบวงจรมากขึ้น

๕.๖) อุตสาหกรรมการดูแลสุขภาพ

การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจด้านการดูแลสุขภาพของภูมิภาค โดยเชื่อมโยง Wellness บริการทางการแพทย์ และเครื่องมือแพทย์อย่างครบวงจรให้แข่งขันได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พร้อมทั้งให้ประชาชนไทยเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและยั่งยืน ประเทศไทยมีจุดแข็งด้านบริการสุขภาพและการแพทย์ระดับนานาชาติ จึงควรต่อยอดสู่ Wellness การแพทย์แผนไทย เครื่องมือแพทย์ที่ตอบโจทย์สังคมสูงวัย และระบบนิเวศสุขภาพครบวงจรเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าและเพิ่มมูลค่าในประเทศ

แนวทางดำเนินการ ๑) ยกระดับมาตรฐานบริการ Wellness และพัฒนาแพลตฟอร์มกลางเพื่อเชื่อมโยงข้อมูล มาตรฐาน ตลาด และระบบธุรกิจ ๒) เพิ่มขีดความสามารถด้านการแพทย์ขั้นสูง การขยายตลาดบริการสุขภาพมูลค่าสูง การพัฒนากำลังคนทางการแพทย์และ Wellness และ ๓) ส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างเครื่องมือแพทย์ที่ผลิตโดยคนไทย สนับสนุน R&D และเร่งรัดกระบวนการทดสอบและรับรองเครื่องมือแพทย์ให้ทันต่อความต้องการของตลาด

๕.๗) เศรษฐกิจสร้างสรรค์

การต่อยอดอัตลักษณ์ไทยให้ร่วมสมัยและสร้างมูลค่าใหม่ในเศรษฐกิจโลกผ่านความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการเติบโตอย่างยั่งยืน ประเทศไทยมีผู้ประกอบการสร้างสรรค์หลากหลายตั้งแต่รายย่อย ชุมชน SMEs ไปจนถึงธุรกิจที่มีศักยภาพระดับสากล เช่น คอนเทนต์ที่สามารถเข้าสู่แพลตฟอร์มโลก จึงควรออกแบบการสนับสนุนให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มและอุตสาหกรรม

แนวทางดำเนินการ ๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศสร้างสรรค์ครบวงจร การพัฒนาทักษะขั้นสูงด้านดิจิทัลและ AI การเข้าถึงทุนเฉพาะด้าน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ๒) ยกระดับสินค้า บริการ Content และ IP ให้แข่งขันได้ และ ๓) พัฒนา IP Financing และ ๔) จัดหาตลาดและช่องทางจำหน่าย

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง เศรษฐกิจสร้างสรรค์สร้างมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น ผู้ประกอบการเข้าถึงทุน เทคโนโลยี และตลาดมากขึ้น และสินค้า บริการ Content และ IP ของไทยสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

๔.๑.๒ ความเห็นและประเด็นอภิปราย

๑) การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย

๑.๑) การจัดลำดับสาขาจากศักยภาพการแข่งขันและแนวโน้มการเติบโตควรตอบให้ได้ว่าประเทศไทยต้องการเข้าไปอยู่ในตำแหน่งใดของห่วงโซ่มูลค่าโลกและอุตสาหกรรมเป้าหมายแต่ละสาขาจะสนับสนุน Strategic Positioning ของประเทศอย่างไร โดยเฉพาะบริบทโลกที่มีแนวโน้มแบ่งขั้วมากขึ้นและมีความไม่แน่นอนสูง ซึ่งส่งผลให้ประเด็นความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางพลังงาน ความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน และการลดการพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่งมากเกินไป มีความสำคัญต่อการคัดเลือกและออกแบบแนวทางพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายมากขึ้น

๑.๒) การพิจารณามิติการแข่งขันและมิติความยืดหยุ่นของระบบเศรษฐกิจภายใต้โลกที่มีความเปราะบางและแบ่งขั้ว ประเทศไทยควรสร้างความมั่นคงหรือกระจายความเสี่ยงในเรื่องใดบ้าง หากโลกให้ความสำคัญกับ Food Security และ Energy Security มากขึ้น ควรอธิบายให้ได้ว่า เหตุใดประเทศไทยจึงควรให้ความสำคัญกับเกษตร อาหาร ยา หรือพลังงานบางประเภท และอุตสาหกรรมใดจะได้รับผลกระทบจากการแบ่งขั้วทางเทคโนโลยีและการค้า รวมทั้งควรยอมรับว่ามาตรการบางประการที่เคยเหมาะสมในบริบทการค้าเสรีอาจต้องปรับให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ที่ให้ความสำคัญกับ Security และ Resilience มากขึ้น

๒) แนวทางการยกระดับภาคการผลิตและบริการในภาพรวม

๒.๑) แนวทางการยกระดับภาคการผลิตและบริการในภาพรวม เป็นประเด็นร่วมที่จะเชื่อมโยงกับหัวข้ออื่นของเสาเศรษฐกิจในการประชุมครั้งต่อไป จึงควรใช้เป็นกรอบตรวจสอบประเด็นแรงงาน นวัตกรรม ทุน การแข่งขัน การลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ การเชื่อมโยงตลาดโลก และโครงสร้างพื้นฐาน จะปรากฏและถูกนำไปใช้ในข้อเสนอรายสาขาอย่างไร โดยประธานได้สรุปประเด็นสำคัญจากการอภิปรายเป็น ๖ เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาทักษะแรงงานแบบ Demand-driven และมีระบบรับรองคุณภาพทักษะที่สะท้อนคุณภาพแรงงานจริง การมีกลไกตลาดแรงงานที่ทำให้ค่าตอบแทนสอดคล้องกับคุณภาพแรงงาน การเข้าถึงทุนโดยลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information) และเชื่อมโยงเงินทุนไปสู่เทคโนโลยีและนวัตกรรม การเพิ่มการแข่งขันภายใต้กลไกที่เหมาะสมและการบังคับใช้กฎหมายที่จริงจัง การลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจโดยเปลี่ยนบทบาทภาครัฐจากผู้กำกับไปสู่ผู้สนับสนุนระบบตลาด และการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์และการรองรับเทคโนโลยีพลิกโฉม

๒.๒) ประเด็นการพัฒนาทักษะแรงงานควรจัดลำดับสาระให้ชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับผลลัพธ์จากการฝึกอบรมที่เชื่อมโยงไปสู่การจ้างงานและค่าตอบแทนเป็นสาระหลัก แล้วจึงกล่าวถึงกลไกรับรองทักษะในฐานะเครื่องมือรองรับ ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะควรสะท้อนความต้องการจริงของภาคเอกชนและเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในระบบรับรองทักษะ รวมถึงควรพัฒนากลไก Talent Mobility เพื่อดึงบุคลากรความสามารถสูง ผู้ได้รับทุนภาครัฐ นักวิจัย และผู้มีศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้สามารถเข้าไปทำงานร่วมกับภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการวิจัย การพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ได้มากขึ้น

๒.๓) ประเด็นทุนและนวัตกรรม ควรแยกการวิเคราะห์เรื่องการจัดสรรทุน ออกจากการพัฒนานวัตกรรมให้ชัดเจนเนื่องจากเป็นคนละมิติของปัญหาโดยเฉพาะ SMEs ไม่ควรพิจารณาเฉพาะการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำจากภาครัฐ แต่ควรมุ่งลดปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล เช่น การจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง การวินิจฉัยกิจการ และการปรับปรุงข้อมูลทางการเงิน เพื่อให้สถาบันการเงินสามารถประเมินความเสี่ยงและปล่อยสินเชื่อได้ง่ายขึ้นตามกลไกตลาด ขณะเดียวกัน ในด้านนวัตกรรม ควรมีกลไกเฉพาะที่เชื่อมโยงโจทย์ภาคธุรกิจกับสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ภาครัฐควรสนับสนุนกลไกความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน ๓ สถาบัน หรือ กกร. กับหน่วยงานด้านการศึกษาและวิจัย เพื่อขับเคลื่อนทักษะและนวัตกรรมในภาคการผลิตจริง

๒.๔) มิติทุนต่างประเทศและการส่งเสริมการลงทุน การคาดหวังให้บริษัทต่างชาติเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการไทย ถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือร่วมพัฒนาทักษะแรงงาน จะเกิดขึ้นได้จริงต่อเมื่อมีแรงจูงใจที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ทางธุรกิจ ดังนั้น ควรปรับรูปแบบสิทธิประโยชน์การลงทุนจากการให้สิทธิประโยชน์พื้นฐานในวงกว้างไปสู่การให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมแบบ Add-on สำหรับกิจกรรมที่สร้างคุณค่าต่อประเทศ เช่น การวิจัยและพัฒนา การร่วมมือกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัย การพัฒนาทักษะแรงงาน การใช้ผู้ผลิตภายในประเทศ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวควรคำนึงถึงบริบทกติกาภาษีระหว่างประเทศภายใต้ OECD Pillar Two ซึ่งกำหนดอัตราภาษีที่แท้จริงขั้นต่ำร้อยละ ๑๕ ด้วย

๒.๕) ประเด็นการแข่งขันและการลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ การเปิดเสรีภาคบริการควรมองจากมุมมองนโยบายการแข่งขันไม่ใช่แค่การเปิดหรือไม่เปิดตลาดในเชิงปริมาณ โดยเฉพาะภาคบริการพื้นฐานที่เป็นต้นทุนของระบบเศรษฐกิจ เช่น การเงิน โทรคมนาคม พลังงาน และบริการดิจิทัล หากมีข้อจำกัดด้านการแข่งขันหรือมีลักษณะผูกขาดจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนและความสามารถ

ในการแข่งขันของภาคธุรกิจโดยรวม นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าครอบคลุมทั้งทุนไทยและทุนต่างชาติ และควรลดพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขัน เช่น การกำหนดเงื่อนไขบังคับหรือจูงใจให้คู่ค้ากีดกันไม่ให้ค้าขายกับคู่แข่งรายอื่น การกำหนดราคาขายต่อ หรือพฤติกรรมผูกขาดอื่น ๆ อย่างจริงจัง

๒.๖) การลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจไม่ควรจำกัดเพียงการจัดตั้ง One Stop Service หรือศูนย์ประสานงาน แต่ควรยกระดับไปสู่การกำหนดข้อตกลงระดับการให้บริการของภาครัฐที่มีมาตรฐานชัดเจนและทำให้การดำเนินงานที่รวดเร็วแบบ Fast Pass กลายเป็นมาตรฐานปกติของการให้บริการภาครัฐ รวมทั้งเร่งรัด Regulatory Guillotine และเปิดเผยข้อมูลการลงทุนจริงหลังได้รับการส่งเสริมจาก BOI เพื่อให้สามารถติดตามผลได้อย่างโปร่งใส และประเมินได้ว่าการลงทุนดังกล่าวเชื่อมโยงมาสู่ผู้ประกอบการไทยมากน้อยเพียงใด

๒.๗) ประเด็นโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เป็นการใช้อ้อยคำที่มีลักษณะกว้างเกินไปและอาจไม่สะท้อนบริบทเทคโนโลยีในปัจจุบัน จึงควรเน้น Cloud Infrastructure, AI Infrastructure และบริการรูปแบบ As-a-Service เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะ SMEs สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลและ AI ในต้นทุนที่เหมาะสม ลดภาระการลงทุนเริ่มต้น และเพิ่มผลิตภาพในการผลิต การบริหารจัดการ และการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ ควรส่งเสริม Open Data และการเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐ เพื่อสนับสนุนการลงทุน การวิเคราะห์ตลาด และการพัฒนานวัตกรรมของภาคเอกชน

๓) แนวทางการยกระดับภาคการผลิตและบริการรายสาขา

๓.๑) กรอบการนำเสนอรายสาขามีข้อมูลครบถ้วนและเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ต่อไป อย่างไรก็ตาม เนื้อหายังมีรายละเอียดจำนวนมากและครอบคลุมหลายมิติ จึงควรสกัดให้เหลือประเด็นใหญ่ที่มีลักษณะ Sector-specific อย่างแท้จริงประมาณ ๑-๒ ประเด็นต่อสาขาเพื่อให้แผนมีความคมชัดและไม่กลายเป็นบัญชีรายการมาตรการทั่วไป โดยแต่ละสาขาควรชี้ให้เห็นว่าปัญหาหลักที่สุดที่กลไกตลาดไม่สามารถแก้ไขได้เองคืออะไร มีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างใดที่ทำให้อุตสาหกรรมไม่สามารถขยับไปข้างหน้าได้ และรัฐควรเข้าไปแทรกแซงในจุดใดจึงจะเกิดผลในเชิงยุทธศาสตร์สูงสุด

๓.๒) กรอบวิเคราะห์ความล้มเหลวของระบบเศรษฐกิจหรือ Failure Analysis เป็นเครื่องมือในการกลั่นกรองมาตรการรายสาขา โดยอาจพิจารณา ๔ มิติ ได้แก่ ๑) Market Failure หรือความล้มเหลวของกลไกตลาด ๒) System/Coordination Failure หรือความล้มเหลวเชิงระบบและการประสานงาน ๓) Firm Capability Failure หรือข้อจำกัดด้านขีดความสามารถของเอกชน และ ๔) Government Failure หรือความล้มเหลวของภาครัฐ เช่น ความล่าช้าในกระบวนการอนุมัติ อนุญาต และการกำกับดูแล หากสามารถระบุได้ว่าปัญหาใดเป็นความล้มเหลวประเภทใด และเป็นปัญหาเฉพาะของแต่ละสาขาอย่างไร จะช่วยให้การกำหนดมาตรการมีความคมชัด ตรงจุด และสามารถขับเคลื่อนได้จริงมากขึ้น

๓.๓) โครงสร้างของการนำเสนอรายสาขา ควรกำหนด Strategic Position ของแต่ละสาขาให้ชัดเจนก่อน แล้วจึงเชื่อมโยงไปสู่ Intent, Why, What, How และ Key Result โดยบางสาขา เช่น เกษตรและอาหาร อาจสามารถเข้าไปได้ตลอดห่วงโซ่มูลค่า แต่บางสาขา เช่น ยานยนต์ขั้นสูง เทคโนโลยีขั้นสูงหรืออุตสาหกรรมใหม่บางประเภท อาจมีโอกาสนเฉพาะบางจุดเชิงยุทธศาสตร์เท่านั้น ดังนั้น ก่อนกำหนดมาตรการควรตอบให้ได้ว่า ประเทศไทยต้องการอยู่ตรงส่วนใดของห่วงโซ่มูลค่าและเป้าหมายรายสาขาคือการสร้างมูลค่าเพิ่ม การสร้างงานคุณภาพสูง การยกระดับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือการสร้างฐานอุตสาหกรรมใหม่ในลักษณะใด

๓.๔) ในภาพรวมของกลยุทธ์รายสาขา ควรเสริมสร้างบทบาทของหน่วยงานส่งเสริมเฉพาะด้าน หรือ Promoting Agency ให้เข้มแข็งและมีบทบาทจริงในการประสานงานบูรณาการระบบนิเวศ และแก้ไขปัญหาความล้มเหลวด้านการประสานงานของแต่ละอุตสาหกรรม เช่น สถาบันอาหารในสาขาอาหารแปรรูป หรือสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งนี้หน่วยงานดังกล่าวควรมีศักยภาพเพียงพอในการทำหน้าที่เป็นแกนกลางเชิงรุกไม่ใช่เป็นแค่หน่วยงานสนับสนุนทั่วไปเพื่อให้ข้อเสนอรายสาขาสามารถเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

๓.๕) อุตสาหกรรมเกษตร ควรมุ่งสู่ความมั่นคงทางอาหาร การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเพิ่มผลิตภาพ โดยไม่ยึดติดกับการรักษาสัดส่วนแรงงานในภาคเกษตรไว้ในระดับเดิมเนื่องจากผลิตภาพแรงงานภาคเกษตรยังต่ำกว่าภาคอุตสาหกรรมอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การเพิ่มผลิตภาพภาคเกษตรควรเชื่อมโยงกับการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่ภาคเศรษฐกิจที่มีผลิตภาพสูงกว่า และควรมีการอภิปรายอย่างจริงจังถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเพิ่มผลิตภาพ การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทย รวมทั้งพิจารณาอย่างรอบคอบต่อข้อเสนอด้าน Zoning โดยต้องอธิบายให้ได้ว่ามีความล้มเหลวของตลาดอะไรที่ทำให้รัฐจำเป็นต้องเข้าไปกำหนดการผลิตเชิงพื้นที่ เนื่องจากจะเป็นการวางแผนจากส่วนกลางที่ไม่สอดคล้องกับกลไกตลาดและบริบทของเกษตรกร

๓.๖) อุตสาหกรรมอาหาร ควรมุ่งลดการพึ่งพาสินค้าโภคภัณฑ์ยกระดับไปสู่อาหารมูลค่าสูง และให้ความสำคัญกับการสร้างแบรนด์ในฐานะหัวใจสำคัญของการสร้างมูลค่า โดยเสนอให้มีการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมนโยบายในมิติของ Promoting and Coordinating Agency ที่เข้มแข็ง เช่น สถาบันอาหารในสาขาอาหารแปรรูป หรือ Creative Economy Agency ในสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยหน่วยงานดังกล่าวต้องมีบทบาทจริงในการเชื่อมโยงระบบนิเวศ แก้ไขปัญหาความล้มเหลวด้านการประสานงาน และได้รับงบประมาณที่มากพอในการผลักดันให้ข้อเสนอเกิดผลในทางปฏิบัติ

๓.๗) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญกับการลดการพึ่งพาทลาดไต่ลาดหนึ่ง การเพิ่มมูลค่าต่อหัว และการจัดการผลกระทบจาก Over-tourism รวมทั้งควรบูรณาการประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้าเป็นเงื่อนไขสำคัญในการวางแผน เนื่องจากจะส่งผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ

๓.๘) อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงและอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ ควรประเมินอย่างระมัดระวังว่าประเทศไทยจะเข้าไปอยู่ตรงจุดใดของห่วงโซ่มูลค่าได้จริง ไม่ควรกำหนดเป้าหมายในส่วนที่มีผู้เล่นรายใหญ่ครองตลาดอยู่แล้วจนยากต่อการแข่งขัน แต่ควรมุ่งหาจุดยุทธศาสตร์หรือ Niche Market ที่ไทยมีศักยภาพเฉพาะและเลือกบางช่วงของห่วงโซ่มูลค่าที่ผู้ประกอบการไทยมีโอกาสจริง เช่น รถบรรทุกไฟฟ้า รวมทั้งสามารถสร้างงานคุณภาพสูงแก่แรงงานไทยได้

๓.๙) อุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์ ควรพิจารณากลไกสนับสนุนให้ตรงกับปัญหาจริง เนื่องจากข้อเสนอเรื่องการจัดตั้ง Venture Capital เฉพาะด้านอาจยังไม่สอดคล้องกับจำนวน Startup ที่มีความพร้อมทางธุรกิจและนำลงทุนซึ่งยังมีจำกัด

๓.๑๐) อุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ยังมีศักยภาพสูงและสามารถเชื่อมโยงไปสู่สาขาอื่นได้ เช่น ความสำเร็จของคอนเทนต์ไทยสามารถช่วยส่งเสริมสินค้าความงาม แฟชั่นหรือบริการอื่น ๆ อย่างไรก็ดีตาม ข้อเสนอต้องมองระบบนิเวศอย่างครบวงจร ตั้งแต่การพัฒนาคนต้นน้ำ การสร้างผู้ประกอบการ การขยายตลาดโลก และบทบาทของภาครัฐในการสนับสนุนกลุ่มที่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือมาก่อน

๔.๑.๓ มติที่ประชุม

๑) มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ รับข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของ คณะกรรมการไปพิจารณาปรับปรุงกรอบแนวคิดและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 14 โดยให้ความสำคัญกับการกำหนด Strategic Positioning ของประเทศให้มีความชัดเจน การวิเคราะห์ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและความล้มเหลวของระบบเศรษฐกิจในแต่ละสาขา การกำหนดจุดเน้นเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Segment) ของแต่ละสาขาที่สามารถเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าโลกหรือภูมิภาค และการออกแบบมาตรการที่มีความเฉพาะเจาะจง (Sector-specific) และสามารถขับเคลื่อนได้จริงในทางปฏิบัติของแต่ละสาขาประมาณ ๒ - ๓ ประเด็นต่อสาขา

๒) มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ เตรียมการประชุมในครั้งต่อไปเพื่อหารือประเด็นด้านระบบนิเวศการปรับตัว แรงงาน การแข่งขัน และกลไกสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำกลับมาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนวทางการยกระดับภาคการผลิตและบริการเป้าหมายในวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๙ เพื่อให้กรอบแผนมีความชัดเจนและตอบโจทย์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ

วาระที่ ๕ เรื่องอื่น ๆ

กรอบระยะเวลาและเป้าหมายการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ

ประธานกรรมการเห็นว่า การพิจารณาประเด็นรายสาขาควรเชื่อมโยงกับกรอบการหารือในวาระถัดไป เพื่อให้ข้อเสนอรายสาขามีความคมชัด สอดคล้องกับประเด็นเชิงโครงสร้างในภาพรวม และไม่แยกขาดจากโจทย์หลักของการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยจากกรอบระยะเวลาที่ได้กำหนดให้การประชุมครั้งถัดไปวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๙ เป็นการหารือประเด็นระบบนิเวศการปรับตัว แรงงาน และการแข่งขัน และการประชุมวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๙ เป็นการหารือประเด็นเศรษฐกิจนอกระบบและ SMEs ก่อนจะเข้าสู่วาระการเงินและการคลังในวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๙ และวาระสรุปในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๙ ทั้งนี้ ประธานกรรมการเสนอว่าหากสามารถจัดสรรเวลาได้ให้นำประเด็นรายสาขากลับเข้าสู่ที่ประชุมในช่วงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๙ ควบคู่กับวาระการเงินและการคลัง หรืออาจปรับลำดับวาระ เลื่อนบางประเด็น หรือใช้ช่วงเวลาระหว่างการประชุมสรุปวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๙ กับการประชุมวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๙ ซึ่งยังสามารถปรับระยะเวลาได้เพื่อให้ฝ่ายเลขานุการมีเวลาปรับปรุงข้อเสนอรายสาขาให้เชื่อมโยงกับประเด็นระบบนิเวศการปรับตัว เศรษฐกิจนอกระบบ และ SMEs ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการตอบคำถามว่าแต่ละสาขาจะมีบทบาทหรือมาตรการเฉพาะอย่างไรในการเสริมภาพรวมของการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจในห่วงโซ่มูลค่าฯ ฉบับที่ ๑๔ ต่อไป